

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

206.4

2-17

LIX 2

458

айрено балетический

~~А 146~~

~~80 392~~

Александръ Александровичъ

~~А 277~~

~~166~~

~~146~~
~~277~~

№ 5

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՔՆԱԾՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

149
458

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԱՋԻՆ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉՆԵՐ

ԹԱԴԵՈՍ ԵՒ ԲԱՐԴՈՒՂԻՄԵՈՍ

1890
0701

Գինն է Հինգ-կոպեկ.

1283

ԹԻՖԼԻՍ

Տպարան Մովսես Վարդանեանի

1887

ՍՈՒՐԲ

ԹԱԿԷՈՍ ԵՒ ԲԱՐԴՈՒՂԻՄԷՈՍ

Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ Հիմնադիրն է Յիսուս Քրիստոս, որ ծնուեց չրէաստանի Բէթղեհեմ քաղաքում Ս. կոյս Մարիամից: Յիսուսի ծննդեան ժամանակ չրէաստանը գտնվում էր հռովմայեցւոյ իշխանութեան տակ. մարգարէից գուշակութեան համեմատ՝ ժամանակն էր

Дозволено Цензурою 24 Апрѣля 1887 г. Тифлист.
Типографія М. Вартамянца. Тройц. пер. д. № 11

458

458-2009

Մ Ե Ս Ի ա յ Ի (Փրկչի, Քրիստոսի) գալստեան և հրէից փրկուածեան. ուստի շատերը աշխատում էին իբրև մեսիայ ընդունուել, իսկ ժողովուրդը ում մէջ տեսնումէր մի արտաքոյ կարգի շնորհք, համարումէր թէ նա կրլինի Մեսիան: Հէնց այս ժամանակներն էլ Յովհաննէս Մկրտիչը մկրտումէր և քարոզում և շատ հետևողներ ունէր: Յիսուս ևս երեսուն տարեկան հասակում Յովհաննէս Մկրտչից Յորդանան գետում մկրտուելուց լետոյ սկսեց քարոզել Գալիլիայի և ամբողջ Հրէաստանի մէջ: Նա յանդիմանելով փարիսեցիներին և դպիրներին, ծերերի ու օրինականների տմարդի (վատ) գործերը, քարոզում էր մարգասիրութիւն, եղբայրսիրութիւն, ճշմարիտ աստուածապաշտութիւն և ողորմածութիւն:

Յիսուս Քրիստոսի խօսքերը աւելին ներգործումէին, մանաւանդ այն ժամանակ, երբ նա հրաշքներ էլ էր գործում և այսպէս ոչ միայն հետևողներ, այլ և իւր աստուածային վարդապետութիւնը ունեցաւ քարոզողներ ևս, որոնք կոչուեցին առաքեալ:

Յիսուսի Քրիստոսի քարոզութեան պատճառով՝ նախանձոտ, չարասէր և շահամոլ քահանայապետներն ու դպիրները Յիսուսին կորցնելու համար նորան մատնեցին Հռովմայեցւոց իշխանութեանը որպէս քաղաքական յանցաւոր, վկայելով թէ նա ինքն իրան Հրէից թագաւոր է անուանում և ժողովրդին մոլորեցնումէ ու գրգռում Հռովմայեցւոց դէմ: Հռովմայեցւոց կողմից դատաւոր կարգուած Պոնտացի (Տրապիզոնի կողմերը) Պիղատոսը այս չարախօսութեան համար երբ Յիսուսին հարց ու փորձ անելով տեսաւ թէ ոչինչ այն-

պիսի մի բան չըկայ՝ կամեցաւ արձակել, բայց հրէից ժողովուրդը գրգռուած քահանայապետներից, դպիրներից ու փարիսեցիներից սկսեց աղաղակել և Պիղատոսին ասել. «Եթէ Յիսուսին արձակես, կայսերին բարեկամ չես, որովհետև նա ինքն իրան հրէից թագաւոր է անուանում և ով որ իրան թագաւոր կանուանի, հակառակ է կայսերին: Պիղատոսը պարտաւորուեց Յիսուսին իբրև քաղաքական յանցաւորի՝ խաչի դատապարտել և ըստ սովորութեան յանցանքը գրում էին յանցաւորի խաչի վերայ. Յիսուսի խաչի վերայ ևս գրել տուեց. «Յիսուս Նազովրեցի թագաւոր Հրէից»:

Յիսուսը իւր մահուան երրորդ օրը յարութիւն առաւ և քառասուն օր երկրիս վերայ մնալով՝ երբեմն երբեմն երևումէր աշակերտներին և քաջալերում:

Իւր յարութեան քառասներորդ օրը իւր աշակերտների հիտ միասին բարձրանալով Զիթենեաց (Երուսաղեմի մօտ.) սարը՝ տալով աշակերտներին առաքելութեան իրաւունք, մխիթարելու և շնորհք տալու համար խոստանալով ուղարկել Ս. Հոգին՝ համբարձաւ երկինք և նստաւ Հօր Աստուծոյ աջ կողմը: Առաքեալները Ս. Հոգու շնորհքը ընդունելուց լետոյ ցրուեցին զանազան աշխարհներ իրանց առաքելութեան պաշտօնը կատարելու և քարոզելու ու մկրտելու Հօր, Որդու և Սուրբ Հոգու անունով:

Յիսուսի ծննդեան ժամանակ Հայաստանն ևս Հռովմայեցւոց իշխանութեան տակ էր. և Հայոց թագաւորն էր Աբգար քաջ և իմաստուն Արշակունի թագաւորը: Աբգար տեսնելով Հռովմայեցւոց անասելի հպարտու-

Թիւնները Պարսից դաշնակցութեամբ կամենումէր Հռուսիացեալոց իշխանութիւնց ազատուել, լսեց որ Պարսից Արշաւիր Արշակունի կամ Պահլավիկ թագաւորը մեռնելով, թագը ձեռք բերելու համար խռովութիւն է ծագել նորա որդւոց մէջ, գնաց Պարսկաստան խռովութիւնը դադարեցրեց, բայց վերագարձին անբուժելի հիւանդութեամբ տկարացաւ: Հրէաստանի թագաւոր Հերովդէսն արդէն թշնամութիւն ունենալով Աբգարի դէմ, Հռուսիացեալոց գործակալների կասկածը ևս առաւել սաստկացրեց, հաւատացնելով որ Աբգարի Պարսկաստան գնալը Հռուսիացեալոց դէմ դաշնակցութիւն կապելու համար էր: Աբգարը որովհետեւ միջոց չունէր իւր մտադրութիւնը կատարելու, Պաղիստինէ Հռուսիացեալոց Մառինոս իշխանի մօտ դեսպաններ ուղարկեց յայտնելու որ ինքն գնացել է Պալսկաստան ոչ թէ ընդ դէմ Հռուսիացեալոց դաշնակցութիւն կապելու, այլ իւր ազգակից թագաւորի որդւոց մէջ խաղաղութիւն հաստատելու: Այս դեսպանները Երուսաղեմում տեսան Յիսուսին՝ որ հրաշքներ էր գործում և քարոզութիւն անում. լսեցին որ Հրէից մեծամեծները դժգոհ էին Յիսուսից և կամենում էին սպանել տալ. ուստի երբ վերագարձան՝ պատմեցին Աբգարին ինչ որ տեսել և լսել էին Յիսուսի մասին: Աբգարը հաւատալով թէ այնպիսի հրաշքներ գործող Յիսուս Քրիստոսը կամ Աստուած է կամ Աստուծոյ որդի, որ եկել է մարդիկներին փրկելու, հրաւիրեց իւր մօտ՝ իւր Եդեսիայ մայրաքաղաքում հանդիստ ապրելու և իրան բժշկելու:

Յիսուս Քրիստոս թէև ինքը չըկարողացաւ գալ

Եդեսիա, բայց նամակով գովեց Աբգարի հաւատը և խոստացաւ իւր աշակերտներից մէկին ուղարկել նորան բժշկելու և Հայերին քրիստոնէական հաւատոյ լուսով լուսաւորելու:

Հոգեգալստից յետոյ՝ Յիսուսի խոստման համեմատ Թագէոս առաքեալը ՅՅ թ. եկաւ Եդեսիա, բժշկեց Աբգարին, քարոզեց և Աբգարին բոլոր քաղաքացւոց հետ մկրտեց: Աբգարի հրամանով կուռքերի մեհեանների (աղօթատուն) դռները փակեցին, բազիլիկների (կոթերի) տների և սիւնների վերայ եղած հեթանոսական պատկերները ծածկեցին. և թէև ստիպմունք չըկար, բայց հաւատացեալները օր ըստ օր է բազմանում էին:

Թագէոս առաքեալը Եդեսացւոց վերայ Աբգարի թագ շինող Ադգէին Եպիսկոպոս ձեռնադրելուց յետոյ, Աբգարի հրովարտակով գնաց Հայաստանի զանազան կողմերը՝ քրիստոնէութիւնը քարոզելու:

Թագէոսն Աբգարի հրովարտակը ձեռքին հասաւ վերին Հալք (Երզրուսի կողմերը), ուր մկրտեց տեղւոյն կուսակալ Աբգարի քեռորդի Սանատրուկին իւր ընտանիքով և ամբողջ Շաւարշան կամ Արտազ (Իւջ քիլիսայի մօտերքը) գաւառի բնակիչներին. և եպիսկոպոս ձեռնադրելով Զաքարիա անուն մի հաւատացեալի՝ ինքը գնաց Ադուանից աշխարհը քարոզելու:

Իսկ Աբգարը բացի նորանից՝ որ իւր աշխարհի քրիստոնէութիւն ընդունելու պատճառ դարձաւ, երկու թուղթ գրեց Հռուսիացեալոց Տիբերիոս կայսերին զանգատելով՝ որ Հրէայք չարութեամբ Յիսուսին ՚ի գուր տեղը խաչեցին: Թուղթ գրեց նաև Ասորեստանի Ներոէս և Պարս-

կաստաւի Արտաշէս թագաւորներին, յորդորելով որ քրիստոնէութիւն ընդունեն և թալ տան Քրիստոսի առաքեալներին ազատ քարոզութիւն անել: Աբգար դեռ իւր թղթերի պատասխանը չստացած 38 տարի թագաւորելուց յետոյ Փրիկչի 36 թուին մեռաւ: Նորան յաջորդեցին Եդեսիայում իւր որդին Անանուս, իսկ Վերին Հայաստանում՝ իւր քեռորդին Սանատրուկ:

Աբգարի մահից յետոյ քրիստոնէութիւնը սկսեց հետզհետէ թուլանալ. նախարարները երկիւղից ընդունած լինելով քրիստոնէութիւնը, նորից կռապաշտութեան մէջ ընկան և Սանատրուկ քաջուելով նախարարներից՝ հետեց նոցա:

Անանուս նոյնպէս ուրացաւ քրիստոնէութիւնը և երբ առաջարկեց Ագգէ եպիսկոպոսին իւր համար թագ շինել ու նա յանձն չառաւ ասելով թէ, «իմ ձեռքերը կռապաշտ թագաւորի համար թագ չեն շինիլ.» Անանուս բարկացաւ և նահատակել տուեց նորան:

Նախարարները և թագաւորները ի մանկութենէ մեծացած լինելով կռապաշտութեան մէջ, հեշտ կերպով չէին կարող հրաժարուել այն բոլոր հեշտութիւններից, որոնց արգելք էր լինում քրիստոնէութիւնը: Ս. Թադէոս Աղուանից աշխարհում իւր առաքելութեան պաշտօնը կատարելով անցաւ Կապադովկիա (Փոքր Ասիա), ուր եպիսկոպոս ձեռնադրելով իւր Թէոփիլոս աշակերտին՝ երբ դառնում էր Հայաստան՝ ճանապարհին նորան հանդիպեցին Հռոմայեցւոց դեսպանները, որոնք զալիս էին Սանատրուկի մօտ. դեսպանների գլխաւորի անունն էր (խրիւսի) Ոսկի, ուստի և դեսպանութիւնը

կոչւում էր Ոսկեան: Ոսկեանք լսելով Ս. Թադէոս առաքեալի քարոզութիւնը, հաւատացին և մկրտուեցին: Ս. Թադէոս քարոզելով և իւր հաստատած եկեղեցիներին այցելելով՝ հասաւ Շաւարշան կամ Արտազգաւառը: Այդ տեղ շատ քրիստոնեաների և նոյն ինքն արքայադուստր Սանդուխտ Ս. կուսի հետ նահատակուեց Քրիստոսի 48 թուին, 15 տարի Հայաստանում առաքելութեան պաշտօն կատարելուց յետոյ: Ս. Թադէոս առաքեալի և Ս. Սանդուխտ կուսի մարմինը հաւատացեալները ամփոփեցին Շաւարշան գաւառի Սանատրուկ կոչուած դաշտի մի բլրակի գագաթի արևմտեան կողմը մի մեծ քարի տակ:

Ս. ԹԱԴԵՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ժողովից հաւաքածոյի մէջ Ս. Թադէոս առաքեալին վերադրած 29 յօդուածով հարց ու պատասխանի ձևով մի օրէնսդրութիւն կայ: Այդ սահմանադրութեամբ Ս. Առաքեալը որոշելով եպիսկոպոսի պարտքը, նշովում, անիծում է նոցա, որոնք կամ կաշառքի պատճառով, կամ բարեկամութեան համար տգէտին եկեղեցու առաջնորդ, վերակացու կրկարգեն և կամ ինչևէ շնորհի կարժանացնեն: Պատուիրում է որ եպիսկոպոսները բոլոր հաւատացեալներին միապէս, հաւասար իրանց քոյրերին ու եղբայրներին սիրեն. կաշառք ամենևին չառնեն, առանց խորհրդակցութեան բան չանեն: Իւրաքանչիւր գաւառի և քաղաքի վերայ տեսուչ կարգեն. մեծ գիւղերում երկու կամ երեք քահանայ և մի սարկաւազ, իսկ փոքր գիւղերում մի քահանայ և մի սարկաւազ կարգեն:

Հաշմանդամներին՝ (կաղերին, կույրերին...) քահանայ չը
ձեռնադրեն. առանց քննութեան, առանց վկաների ու ժո-
ղովրդեան հաւանութեան քահանայ չըձեռնադրեն, հա-
մարելով որ սորանից մահաբեր վնասներ կը ծնին:

Պատուիրում է 30 տարեկաններին քահանայ և սար-
կաւագ ձեռնադրել, 30 տարի էլ թույլ տալ նոցա իրանց
պաշտօնը շարունակել. լիսուն տարեկանից մեծերին չը
ձեռնադրել ոչ քահանայ և ոչ սարկաւագ. 50 տարե-
կաններին չըթույլատրել ամուսնանալ, համարելով որ
այդ ժամանակ անձն ու միտքը տկարանալ է սկսում:

Առաքեալը եկեղեցու սեղանը խաչաձև քարից պատ-
րաստել օրինադրելով՝ պատուիրում է, նշխարհը պա-
տարագի օրը պատրաստեն և խաչաձև դրօշմելով՝ եփեն.
մաքուր ամանի մէջ պահած գինին սեղան հանեն և ոչ
ոք չըլանդգնի բաժակի հետ ջուր խառնել, համարելով
որ այդ Աստուծոյ հաճելի չէ:

Սեղանը հաստատելուց լետոյ պէտք է եպիսկո-
պոսը քահանաների, սարկաւագների և ժողովրդոց հետ
աղօթք անի զգաստութեամբ արտասունքով, սաղմոսեր-
գութեամբ ու Ս. Աւետարանի ընթերցմամբ և ապա պա-
տարագ անի: Երբ սեղանը կը հաստատի, պէտք է հորթեր,
եզներ և ոչխարներ մորթել *), ինչպէս Սողոմոնն

*) Այս պատուէրը սրբութեամբ կատարուում է և շատ
հարկաւոր է. վասն զի եկեղեցու օծման նաւակատիքը մեծ
հանդիսով և զանազան տեղերից եկած ժողովրդեան ներկայու-
թեամբ է կատարվում. որովհետև հոգեւորապէս մխիթարուելուց
յետոյ, նիւթապէս ևս կշտանում են պատրաստած կերակրով
և ուրախութեան ու ցնծութեան տօն կատարելուց յետոյ
դառնում են իրանց տեղերը:

արեց տաճարի շինութեան ժամանակ: Եկեղեցում պէտք
չէ քրթմնջել (փսիսալ), և միմեանց նայել. ոչ մի բան
չըպէտք է խօսել բացի աղօթքից. երեսը դէպի արեւելք
պէտք է կենալ և ձեռքերը բարձրացրած՝ խնդրելով ար-
դարութիւն և Աստուծոյ պատրաստած արքայութեան
արժանանալ:

Ժ-ըդ յօդուածից սկսած. խրատները և եպիսկո-
պոսների, քահանաների և ժողովրդեան բարեկեցութեան
համար. և իւրաքանչիւր լանցաւորին, ըստ յարմարադա-
տութեան, պատիժ է սահմանուած: Աերևիշած սահմա-
նադրութիւնը Հայաստանեայց եկեղեցին ընդունել է և
գործադրում է որչափ հանգամանքները ներում են, բա-
ցի իԹ-ըդ յօդուածից՝ որով պատուիրում է առաքեալը,
քառասնորդաց պահքը պահել բացի շաբաթ և կիրակէ
օրերից:

Ս. Առաքեալը իւր պատուէրները տալով՝ ասում է
ժողովրդին. Հայրեր և եղբայրներ, դուք որ Տիրոջը
լանձնեցիք ձեր անձը, այս ինձանից ձեզ և ձեզանից
լետոյ եղողներին օրէնք լինի: Հաստատ կացէք այն ա-
մեն բանի մէջ, որ ինձանից լսեցիք. մի անցնէք այդ
սահմանից, որ ձեզ բարիք լինի և երկար ապրէք:
Այս խօսքերը ձեզ մօտ լիշատակ լինի. մի մոռանաք
ձեր աղօթքներում: Ազատ մնաք չարի փորձանքից. խա-
ղաղութիւն ձեզ հետ»:

Սահմանադրութիւնը վերջանում է հետեւեալ բա-
ռերով. «Զայս օրէնսդրութիւն ես Զաքարիա աշակերտ
առաքելոյն Թադէոսի գրեցի, որպէս լուսայ ի նմանէ,
ամենայն հաւատացելոց ի Քրիստոս»:

Ս. ԲԱՐԳՈՒՂԻՄԵՈՍ

Աբգարի որդին և յաջորդը Անանէ կամ Անանուն Հինգ տարի հազիւ թագաւորեց հալածելով քրիստոնեաներին և նահատելով, մինչև որ միանգամ իւր պալատում մարմարէ սիւն կանգնացնելիս, սեան յանկարծ վայր ընկնելովն տակը մնաց և մեռաւ. իսկ Սանատրուկ, որ Աբգարի մահից յետոյ Վերին և Միջին Հայաստանի վերայ թագաւորեց և իւր ծածմայրն քաջ Բագրատունիների և Արծրունիների աջակցութեամբ զօրաժողով էր լինում բոլոր Հայաստանին տիրել՝ առանց պատերազմի հասաւ իւր նպատակին. որովհետև Եդեսիայի բնակիչները Անանէի մահից յետոյ խոստացան Սանատրուկին ընդունել, եթէ նա քրիստոնեաներին չի հալածիլ, իսկ Սանատրուկ թէև խոստացաւ, բայց յետոյ չկատարեց իւր խոստումը: Նա ոչ միայն քրիստոնեաներին սկսեց հալածել, այլև կոտորեց Աբգարի տան բոլոր արու գաւակներին. աղջիկներին բնակեցրեց Հաշտենից կողմերում, իսկ Աբգարի Հեղինէ կնոջը, որից շատ բարիք էր տեսել, Միջագետքի տիկնութիւն յանձնելով, բնակցրեց Խառան քաղաքում: Բայց Հեղինէ թագուհին չըկարողանալով տանել կռապաշտ ժողովրդի վայրենութիւնը գնաց Երուսաղէմ և սովի ժամանակ ժողովրդին մեծամեծ բարիքներ արեց. նա իւր բոլոր գանձերը ծախսելով՝ եգիպտոսից ցորեն բերել տուեց և բաշխեց կարօտեալներին և մեռաւ ու թաղուեց Երուսաղէմում: Մինչդեռ գործքերը Հայաստանում այսպիսի դրութեան մէջ էին և քրիստոնեաները հալածվում էին, քա-

րողութեան պաշտօնով հետզհետէ Հայաստան եկան Ս. Բարդուղիմէոս, Ս. Թովմաս ու Յուդա—Թագէոս առաքեալները և Երուսաղէմում Յակովբ Տեառն—եղբօրից եպիսկոպոս ձեռնադրուած Եղիշէ՝ որ շատ մարդիկ աշակերտելով Քրիստոսի աւետարանին և մկրտելով՝ 70 թուին նահատակուեց Ուտի նահանգում:

Ս. Բարդուղիմէոս առաքեալը երկոտասանիցն էր. նա առաջին անգամ Թովմաս առաքեալի հետ քարոզութեամբ Հայաստանից անցնելով գնացել էր Հնդկաց առաւարհը. վերադարձած լինելով չըհաստան՝ Մարիամ Սուրբ կոյսի մահից յետոյ, 49 թուին նորա պատկերը հետն առած՝ նորից եկաւ Հայաստան ու սկսեց քարոզել, հաւատացեալներին խրախուսել և հաւատացելոց թիւը բազմացնել: Ս. Բարդուղիմէոս տեսնելով Սանատրուկի խտասրտութիւնը, անցաւ Պարսկաստան, այնտեղ ևս աջողութիւն չըգտնելով, նորից վերադարձաւ Հայաստան Աղբակի, Նախիջևանայ և Գողթնեայ (Ագուլիսի) կողմերը. հաւատացեալների վերայ եպիսկոպոս ձեռնադրեց Պարսից մոգերից քրիստոնէութիւն ընդունած իւր Կոմսի աշակերտին և թողեց Գողթնեաց Ագուլիս գիւղում, իսկ ինքն Յակովբեան Յուդա—Թագէոսի հետ գիշերելով Օթեաց խաչ կոչուած տեղը (ըստ ոմանց Խոր—Վիրապի բլրի վերայ է) անցաւ Հեր և Զարեանդ (Ուրմիա) գաւառներն ու Անձեւեաց կողմերը ամենայն տեղ քարոզելով՝ և հաւատացելոց թիւը շատացնելով: Ս. Բարդուղիմէոս Տիգրիս գետի եզերքում Կանգուար ամուր բերդին մօտիկ շինեց մի փոքրիկ տաճար. այնտեղ հաստատեց Աստուածամօր պատկերը և ժողովելով հաւա-

տաւոր կանայք և կոյսեր՝ նոցա գլխաւոր կարգեց Յուսիկ անունով մի իշխանի Մարիամ քրոջը, իսկ ինքն սկսեց իւր քարոզութիւնը շարունակել Ստորին Հայքում. շատերին քրիստոնեայ դարձրեց, որոց մէջ նաև Սանատրուկ թագաւորի Ոգուհի կամ Թագուհի քոյրն ու հազարապետը: Սանատրուկ երբ լսեց այս, իւր քրոջ հետ շատերին նահատակեց, իսկ Ս. Բարդուղիմէոս Առաքեալին կաշին քերթել տուեց և խաչել տուեց Սրիբանոս քաղաքում. — այն տեղ, որ յետոյ Ս. Առաքեալի անունով Բարթողիմ կամ Բարձ կոչուեց, իսկ այժմ Աղբակ է կոչվում:

Բացի Թադէոս և Բարդուղիմէոս Ս. Առաքեալներէից Հայաստանում քարոզեց նաև Ս. Թադէոս առաքեալի աշակերտ Եւստաթէոս կամ Ստաթէ, որ եպիսկոպոս ձեռնադրուելուց յետոյ քարոզեց Սիւնեաց (Պարալագեազ) աշխարհում և այնտեղ էլ նահատակուեց: Եւստաթէոս կամ Ստաթէն համարվում է եօթանասնից մէկը և թաղուած է Տաթևում:

Յ. Վ. Մ.

(Սրբաբար)

Ս. ԹԱԴԵՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ

Տիրոջ հրամանաւն Հայաստան եկիր,
Նախկին լուսաւորիչ Թադէոս առաքեալ.
Բանն անմահութեան մեզ քարոզեցիր,
Պարծանք Հայաստանի Թադէոս առաքեալ:

Քարոզներովդ մեր աշխարհը փայլեցիր,
Մութ-խաւարից՝ լոյս աշխարհը հանեցիր.
«Առաջին հաւատացեալ» Հային կոչեցիր,
Պարծանք ամեն հայի Թադէոս առաքեալ:

Մեծ արեգակ մեր աշխարհին ծագեցիր,
Ս. Նահատակն Սանդուխտ երկինք թռուցիր.
Թողնելով փառք, պարծանք՝ անցար զնացիր,
Մեզ Հայերիս մի մոռացիր՝ Թադէոս առաքեալ:

Յակ. Ղալաբեանց

Handwritten text at the top left edge.

~~Handwritten text, possibly a signature or date, crossed out with a line.~~

Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0123966

